

TEATRALNY PLAN MIASTA

Teatralny Kraków to, z jednej strony, gmachy mające swoją barwną historię, sceny pamiętające wybitne wystawienia, nazwiska, których nie sposób zapomnieć, wydarzenia, które wbiły się w pamięć... Ale to także postindustrialne przestrzenie służące za miejsce gry, ocierające się o publicystykę współczesne spektakle młodych i gniewnych, festiwale, teatry amatorskie, a nawet utarczki krytyków (pulsujące niejednokrotnie swoim własnym rytmem). Nie sposób na kilku stronach uchwycić wszystkie zjawiska, stworzyć mapę, która pozwoli rozeznaczyć się w teatralnym gąszczu. Warto jednak spróbować pokazać, jak w sezonie 2008/2009 prezentują się najważniejsze z podwawelskich scen oraz na jakie wydarzenia teatralne w ciągu najbliższych miesięcy możemy liczyć.

Prowadzony przez Mikołaja Grabowskiego Narodowy Stary Teatr im. Heleny Modrzejewskiej od paru lat udowadnia, że młodym twórcom za teren poszukiwań równie dobrze jak eksperymentalne sceny offowe mogą służyć deski teatru repertuarowego. Można spierać się, czy teza ta jest słuszna i czy rzeczywiście nie ma lepszego miejsca dla zdobywania mistrzowskich szlifów. Jedno jest jednak pewne. W Starym postawiono na młodych, oddając im do dyspozycji nie tylko całe wyposażenie teatru, scenę z jej wszelkimi walorami, lecz także kształtowany przez lata zespół oraz to, co najważniejsze: publiczność. Likwidując przeszkody techniczne, reżyserów najmłodszego pokolenia wrzucono na najgłębszą wodę i, jak się okazało, nie wszyscy poradzi sobie z pływaniem. Pierwszym z ukłonów w stronę debiutantów był zorganizowany przez Pawła Miśkiewicza i Agatę Siwiak w 2004 roku projekt baz@rt.fr, ukierunkowany na teatr francuski, którego druga edycja baz@rt.de (2005), poświęcona teatrowi niemieckiemu i szwajcarskiemu, była zarazem ostatnią. Festiwal wzbudził nie tylko zainteresowanie publiczności, której zaproponowano spektakle, widowiska „w budowie”, performance, projekcje, koncerty, warsztaty, konferencje, lecz także wywołał szeroką dyskusję w środowisku teatralnym na temat zasadności festiwalowych działań, granic teatru, granic dramatu oraz obowiązków twórcy. Baz@rt pozwolił zaistnieć między innymi Michałowi Zadarze, Michałowi Borczuchowi, Bognie Podbielskiej, Krzysztofowi Jaworskiemu, Arkadiuszowi Tworusowi, Jarosławowi Tumidajskiemu. Część ze zrealizowanych na potrzeby festiwalu spektakli weszła do repertuaru teatru, a baz@rt stał się dla młodych kluczem otwierającym polskie sceny. Równoległe z drugą edycją baz@rtu wystartował zaproponowany również przez Stary Teatr festiwal re_wizje. W 2005 roku projekt oparty został na literaturze polskiego romantyzmu. Twórcy młodego pokolenia skupili uwagę na dziełach Fredry, Słowackiego, Krasińskiego, Norwida, próbując na nowo od-

czytać mistrzów, szukając aktualnych tropów, oryginalnych kontekstów. W 2007 roku na scenie zagościły antyczne dramaty oraz nawiązujące do antyku teksty również w nowych, niepokornych, śmiałych, nie zawsze trafionych opracowaniach. Obok *Sejmu kobiet* w reżyserii Mikołaja Grabowskiego można było oglądać między innymi *Oresteję* Jana Klaty, *Odprawę posłów greckich* przygotowaną przez Michała Zadare, *Ajasa* Marii Spiss, a także *Elektrę* i *Ifigenię* Włodzimierza Staniewskiego oraz *Persów* Dymitra Gotcheffa. Na początek 2009 roku zaplanowano kolejną edycję festiwalu. Tym razem tematem przewodnim ma być polski sarmatyzm. W programie festiwalu – jeszcze niedopiętym na ostatni guzik – znalazły się między innymi przygotowywana przez Jana Klatę *Trylogia* Henryka Sienkiewicza, spektakl *Pijacy* Franciszka Bohomolca w reżyserii Barbary Wysokiej, sarmacki kolaż Marii Spiss, funkcjonujący jeszcze pod roboczym tytułem *Starosta kaniowski*. Niefestiwalowa rzeczywistość Starego Teatru to przygotowywana na Nowej Scenie premiera przedstawienia *Terezin* według Marka Millera w adaptacji i reżyserii Zbigniewa Micha ze scenografią Stasya Eidrigeviciusa (grudzień 2008). Druga połowa sezonu to przede wszystkim nowy spektakl Krzysztofa Warlikowskiego – *Ifigenia. Alkestis Apollonia* (tytuł roboczy). Projekt bazujący na dramacie

Gmach Starego Teatru

Eurypidesa oraz opowiadaniu Hanny Krall *Pola*, stanowiący koprodukcję Starego Teatru, Teatru Nowego w Warszawie oraz Festiwalu Teatralnego w Awinionie, ma zostać zaprezentowany w pozateatralnej przestrzeni. Na czerwiec 2009 roku zaplanowano spektakl *Werter* oparty na *Cierpieniach młodego Wertera* Goethego w reżyserii Michała Borczucha. Na maj Mikołaj Grabowski planuje zaprezentować sztukę napisaną specjalnie dla Starego Teatru przez Andrzeja Stasiuka. Nowy dramat pisze dla teatru także Peter Zelenka.

Trudno się dziwić, że obrazoburcza eksploracja klasycznych rewirów, jak i sięganie przez najmłodszych twórców do zasobów najnowszego dramatu polskiego sprawiły, że każdemu kolejnemu projektowi Starego Teatru towarzyszy burzliwa polemika. Mniejsze dyskusje, choć bynajmniej nie mniejsze zainteresowanie wzbudzają propozycje Teatru im. Juliusza Słowackiego. Prowadzony od dziewięciu lat przez Krzysztofa Orzechowskiego teatr kieruje swoją ofertę głównie do publiczności ceniącej tradycyjną estetykę. Przygotowywane na Dużej Scenie oraz Scenie Miniatura premiery stanowią mogą alternatywę dla proponowanych gdzie indziej eksperymentów. Jak przyznaje sam dyrektor w wywiadzie udzielonym „Gazecie Wyborczej” we wrześniu tego roku, komponując repertuar, postawił na „teatr środka”, „po bożemu zrobione przedstawienie”¹. Nie znaczy to jednak, że teatr zrezygnował ze

TEATRALNY PLAN MIASTA

współpracy z młodymi twórcami. Swoje projekty zrealizowali tu między innymi Maciej Sobociński (obecnie przygotowuje dla teatru *Beatrix Cenci* Juliusza Słowackiego, planowana premiera kwiecień 2009), Agnieszka Olsten, Magdalena Piekorz (jej kolejny spektakl *Żegnaj, Judaszu* Ireneusza Iredyńskiego zobaczyć będzie można w drugiej połowie sezonu), Agata Duda-Gracz, Maja Kleczewska. Na 12 grudnia 2008 roku zaplanowano premierę *Draculi* Brama Stokera w reżyserii Artura Tyszkiewicza. Siedemdziesiąte urodziny Tadeusza Kwinty zostaną uczczone 30 listopada 2008 roku spektaklem *Ja, Feuerbach* według Tankreda Dorsta. Od marca 2009 roku rozbrzmiewać będą w Miniaturze oryginalne piosenki sycylijskie w spektaklu *Malavita* zrealizowanym na podstawie scenariusza Anny Burzyńskiej i Pawła Szumca oraz w jego reżyserii.

Stary Teatr

A. Wojnar

Propozycją Teatru im. Słowackiego dla wielbicieli teatralnych poszukiwań miała być, działająca obok głównego nurtu teatru, otwarta w 2003 roku Scena w Bramie. Jak deklarowali twórcy, adaptujący dawny magazyn dekoracji, miało to być miejsce teatralnego offu, debiutu i artystycznego eksperymentu. I rzeczywiście, w nowej przestrzeni pojawiły się bardzo udane premiery. Na kilka miesięcy, wzorem Krakowskiego Salonu Poezji Anny Dymnej, otwarto w Bramie prowadzoną przez Radka Krzyżowskiego i Błażeja Wójcika Scenę Poezji Współczesnej. Wydaje się jednak, że nie udało się w pełni wyzyskać potencjału tego miejsca. Obecnie na

Scenie w Bramie żywy teatr został nieomal całkowicie wyparty, nie licząc spektaklu-recitalu *Głowa pełna słońca*, przez projekcje zapisanych na taśmie dokonań wybitnych twórców teatru oraz niemego kina (w tym ostatnim przypadku atrakcją stanowi wykonywana na żywo muzyka). Wśród wydarzeń proponowanych przez Teatr im. Słowackiego szczególne miejsce zajmuje wspomniany już Salon Poezji, którego gospodyni co niedzielę nieprzerwanie od 2002 roku zaprasza znanych i mniej znanych aktorów, aby czytali-interpretowali poezję. Darmowe spotkania umożliwiają wszystkim chętnym krakowianom uruchomienie pokładów drzemiącej wrażliwości, dostarczając wiernej już publiczności niemałych wzruszeń.

Pamiętać również należy, że Teatr im. Słowackiego od lat używa swej sceny zakorzenionemu w pejzażu kulturalnym miasta, odbywającemu się co dwa lata, od 2002 roku, festiwalowi Dedykacje. Molier, Czechow, Beckett, a w tym roku Brecht to patroni kolejnych edycji. Jak zapowiadają organizatorzy – Stowarzyszenie Międzynarodowe Sezony Teatralne i Baletowe – rok 2010 należeć będzie do commedii dell'arte. Dzięki przeglądowi Kraków mógł zapoznać się nie tylko z polskimi, lecz również europejskimi widowiskami w wybitnych realizacjach. W ramach projektu pokazano między innymi spektakl przygotowany przez Paolo Rossiego *Nowe delirium zorganizowane. Dziś wieczór gramy Moliera, Chorego z urojenia* Jiřego Menzla, *Mewę* Petera Ste-

TEATRY KRAKOWSKIE Z WYSZCZEGÓLNIENIEM SCEN:

1. Krakowski Teatr Faktu – ul. Mikołajska 2
2. Krakowski Teatr Scena STU – al. Krasińskiego 16–18
3. Narodowy Stary Teatr im. Heleny Modrzejewskiej – Duża Scena, Nowa Scena, Sala Modrzejewskiej, Muzeum – ul. Jagiellońska 1, Scena Kameralna – ul. Starowiślna 21
4. Opera Krakowska Duża Scena, Scena na Antresoli – ul. Lubicz 48 (tymczasowo również Duża Scena Teatru im. Słowackiego)
5. Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie – Scena im. Stanisława Wyspiańskiego, Scena 210, Amfiteatr – ul. Straszewskiego 22, Scena Eksperymentalna, Scena Klasyczna – ul. Warszawska 5
6. Piwnica pod Baranami – Rynek Główny 27
7. Scena Molière – ul. Szewska 4
8. Scena Pod Aniołem Stróżem – Niedzielny Teatrzyk dla Dzieci – ul. św. Anny 3
9. Teatr 38 – Rynek Główny 8 (oficyna Klubu pod Jaszczurami)
10. Teatr Bagatela im. Tadeusza Boya-Żeleńskiego – Duża Scena, Scena w Podziemiach – ul. Karmelicka 6, Scena ul. Sarego – ul. Sarego 7
11. Teatr im. Juliusza Słowackiego – Duża Scena – plac św. Duchy 1, Scena Miniatura – plac św. Duchy 2, Scena w Bramie – plac św. Duchy 4, Letnia Scena przy Pompei – plac św. Duchy 4
12. Teatr Lalki, Maski i Aktora „Groteska” – Scena Teatralna, Scena Kopuła, Scena OF – ul. Skarbowa 2
13. Teatr KTO – ul. Gzysików 8
14. Teatr Ludowy – Duża Scena – os. Teatralne 34, Scena NURT, Scena Stolarnia – os. Teatralne 23, Scena pod Ratuszem – Rynek Główny 1
15. Teatr Łaźnia Nowa, Sala Duża Huta, Sala Mała Huta, Scena Pi (JI) – os. Szkolne 25
16. Teatr Nowy – ul. Gazowa 21
17. Teatr Piosenki w Centrum – ul. Szczepańska 2 (Pałac Krzysztofory)
18. Teatr Scena EL-JOT Krakowska Opera Kameralna – ul. Miodowa 15
19. Teatr Zależny – ul. Kanonicza 1

ina, *Wyludniacza* Serge'a Merlina, *Radosne dni* Giulii Lazzarini, *May B* Compagnie Maguy Marin. Tegoroczne oczekiwanie na jesienną część festiwalu, w tym Milwę śpiewającą Brechta, Berliner Ensemble z *Karię Artura Ui* w reżyserii Heinera Müllera z Martinem Wuttke w głównej roli oraz wrocławski Capitol z *Operą za trzy grosze* w reżyserii Wojciecha Kościelniaka, pozwala żywić nadzieję na kolejne teatralne przeżycia. Stowarzyszenie Międzynarodowe Sezony Teatralne i Baletowe jest również odpowiedzialne za organizację mającego już dwie odsłony festiwalu Dramat Narodów. Kolejna, mająca się odbyć w 2009 roku, edycja zostanie poświęcona twórczości Juliusza Słowackiego.

Swoje trzy grosze do brechtowskich Dedykacji dorzuca w tym sezonie oddający głos głównie młodym twórcom, powstały w 2006 roku Teatr Nowy – przestrzeń eksperymentów, prób, debiutów. W ramach projektu „Brecht klasyka 6 x 5” zrealizowane zostaną na scenie przy ul. Gazo-wej 21 (dawniej mieściło się w tym miejscu kino Wisła, a następnie Teatr Ewy Demarczyk) dwa przedstawienia: *Versus* w reżyserii Radka Rychcika oraz *Bidi – młody Brecht* w reżyserii Janusza Marchwińskiego. Na tym jednak nie kończy się festiwalowa działalność prowadzonego przez Piotra Siekluckiego i Dominika Nowaka teatru. Sezon 2008/2009 to przede wszystkim re_kreacje: Ibsen. Jak zapowiadają organizatorzy, w ramach tego cyklu, obok polskich produkcji przygotowanych przez Marię Spiss, Macieja Podstawnego oraz Igę Gancarczyk i Magdę Stojowską pojawiają się spektakle z Norwegii, odczyty, wykłady, czytania. Na przełom kwietnia i maja zaplanowano interdyscyplinarny przegląd sztuk z Niemiec i Polski „Europa – sztuka bez granic” (będzie to już III edycja festiwalu), a w okresie letnim po raz czwarty ruszy Młoda Scena Letnia, w ramach której zobaczyć będzie można najświeższe oraz zeszłoroczne produkcje teatru. Artyści zamierzają również kontynuować czytania jeszcze niepublikowanych dramatów pod hasłem „Prywatne/polityczne w Nowym Teatrze”.

Swoim festiwalem może się również poszczycić krakowska Bagatela. W tym roku w sierpniu już po raz czwarty, ożywając wakacyjny pejzaż, zaproponowała krakowianom oraz odwiedzającym miasto turystom Letni Festiwal Małych Form Teatralnych. Na kolejną odsłonę przyjdzie poczekać ładnych parę miesięcy, a tymczasem jesienne oraz zimowe plany prowadzonego przez Henryka Jacka Schoena teatru potwierdzają dającą się zauważyć od pewnego czasu tendencję. Stojąca przez lata na straży rozrywki Bagatela coraz chętniej sięga po repertuar dramatyczny. Przedstawienia spod znaku *Mayday* (1000 spektakl zostanie zagrany 27 listopada) zyskują konkurencję dzieł Dostojewskiego, Szekspira, Czechowa, Kafki. Obok Dużej Sceny Bagatela proponuje również spektakle przygotowane

w specjalnie zaadaptowanych pomieszczeniach kamienicy przy ul. Sarego 7, gdzie kiedyś mieściła się loża masońska, kasy-no oraz magazyn Cricoteki. Scena, w zamierzeniu twórców, stanowić ma przestrzeń dla kameralnych, małoobsadowych spektakli młodych reżyserów i dramaturgów. Wiosną 2006 roku ruszył w tym miejscu projekt pod nazwą Laboratorium Młodej Reżyserii. W każdą pierwszą środę miesiąca scena prezentowała w formie czytania najnowsze dramaty polskie i obce. Laboratorium nie zawiesiło swojej działalności, jednak przedsięwzięcie straciło początkowy rozmach. Dwa lata temu, eksperymentując z przestrzenią, teatr otworzył kolejną scenę – tym razem wykorzystując piwnicę przy ul. Karmelickiej 6.

W 2009 roku Bagatela kończy 90 lat. Z tej okazji zaplanowano cały szereg premier. W styczniu zobaczyć będzie można *Seks nocy letniej* Woody'ego Allena w reżyserii Andrzeja

Majczaka oraz *Audien-cję III*, spektakl przygo-towany przez Bogdana Semotiuka. Na 14 lutego zaplanowano premierę *Kaliny* w reżyserii Be-aty Fudalej, a na marzec przedstawienie *Apokalip-sa* (reżyseria Piotr Wa-ligórski). W kwietniu w repertuarze pojawi się *Woyzeck* w reżyserii An-drzeja Domalika, w maju *Oto idzie panna młoda* w reżyserii Pawła Pi-tery, a w czerwcu *I do, I do* (reżyseria Karolina Szymczyk-Majchrzak). Sezon 2009/2010 otwo-

Teatr im. Juliusza Słowackiego

A. Wojnar

rzy przedstawienie *Amadeusza* zrealizowane przez Waldemara Zawodzińskiego.

Przybliżone plany repertuarowe, „mniej więcej” ustalo-ne daty premier to teatralna norma. Od kilku lat szlachetny wyjątek stanowi Krakowski Teatr Scena STU, prowadzony od początku swej działalności, czyli od lat przeszło 42 przez Krzysztofa Jasińskiego. Zaradny widz już we wrześniu może zdecydować, na co wybierze się pod koniec czerwca, co wię-ciej – może zarezerwować bilet lub dwa, by w spokoju ducha oczekiwać na upragniony moment. W sezonie 2008/2009 eklektyczny repertuar impresaryjnej sceny wypełniają, obok znanych już przedstawień, w tym cieszącego się niesłabnącym powodzeniem od 1986 roku spektaklu *Wariat i zakonnica* wy-reżyserowanego przez Krzysztofa Jasińskiego, *Biesów* w tej samej reżyserii, szlagierów: *Wszyscyśmy z jednego szynela* czy *Aj waj! Czyli historie z cynamonem*, widowisk przygotowanych przez Grupę Rafała Kmity oraz wielu innych, dwie premiery. W styczniu teatr wystawi *Kabaret magiczny Arsena Lupina* ze scenariuszem i w reżyserii Krzysztofa Jasińskiego, a zaraz potem *Kabaret filozoficzny – wariacje Tischnerowskie* Artura „Barona” Więcka z Jerzym Trelą i Krzysztofem Globiszem (wiosna 2009). Zimą 2009 roku w repertuarze pojawi się kolejne po *Rozmowach z diabłem*. *Wielkim kazaniu księdza Bernarda* z zachwycającym Jerzym Trelą przedstawienie zrealizowane na podstawie tekstów Leszka Kołakowskiego

– *Orfeusz*. W tytułową rolę wcieli się Krzysztof Globisz. Tych, którzy pamiętają sławny musical *Szalona lokomotywa* według Witkacego, zrealizowany w latach siedemdziesiątych w cyrkowym namiocie rozstawionym przy ul. Rydla, z muzyką Marka Grechuty i Jana Kantego Pawluśkiewicza, a grany między innymi przez Marylę Rodowicz, Jerzego Stuhra, Marka Grechutę, na pewno ucieszy wiadomość, że teatr przygotowuje się do nowej wersji widowiska zatytułowanej *Sonata Bełzebuba* (planowana premiera – jesień 2009).

Organizacja dużych widowisk plenerowych to specjalność Teatru KTO. Prowadzony przez Jerzego Zonia patronuje nie tylko akcjom uliczno-artystyczno-komercyjnym czy kulinar- nym (Festiwal Zupy), lecz także od lat z dużym rozmachem organizuje Festiwal Teatrów Ulicznych, czyniąc ogórkowy sezon teatralny mniej ogórkowym. Dzięki festiwalowi przez parę letnich dni Kraków zamienia się w barwną scenę, przyglą- da kuglarzom, szcudlarzom, klaunom, trupom ulicznym, bajkowym gigantycznym machinom ze wszystkich stron świata. W 2009 roku między 10 a 13 lipca już po raz dwudziesty drugi spotka- ją się na krakowskich ulicach teatry, tym razem skupione wokół przewodniego tematu *Dziecko, dzieci, dzieciństwo*. Dokładny program festiwalu nie jest jeszcze znany. Nie wolno zapominać, że Teatr KTO to również spektakle prezentowane na scenie przy ul. Gzysmsików 8, między innymi: *Sprzedam dom, w którym już nie mogę mieszkać* (opra- cowanie muzyczne, scenariusz, reżyseria Jerzy Zoń), *Ostatnia godzina* (reżyseria Jerzy Zoń), *Atrament dla leworęcznych* (scenariusz i reżyseria Krzysztof Niedźwiedzki). Od listopada ruszyły próby nad nowym przedstawieniem *Dziś drugi raz się urodziłem* w reżyserii Jerzego Zonia i z jego scenariuszem opartym na motywach powieści Jerzego Andrzejewskiego *Bramy raj*. Premierę zaplanowano na koniec sezonu.

Powoli, acz konsekwentnie zmienia się oblicze krakow- skiej Groteski. Z „kukielkowej” sceny dla dzieci, której przedstawienia takie, jak *Brzydkie kaczątko*, *Tygrys Pietrek*, *Lato Muminków czyli Wielki Teatr* nadal olśniewają najmłod- szych, przedziera się krok po kroku w teatr, w którym swe miejsce odnajdują również dorośli. Obok Sceny OF goszczącej kabarety i recitale, od paru lat działa w Grotesce także Scena dla Dorosłych, a prezentowanych tam przed- stawień przybywa. W stałym repertuarze zobaczyć można między innymi: *Mistrza i Małgorzatę*, *Antygone*, *Kandyda*, *Legendę*. Wśród planowanych na ten sezon premier znalazł się spektakl przygotowywany przez Simonę Chalupową *Bal- lady i romanse, czyli cztery opowieści o miłości* oraz *Różowe konie – rewia kieszonkowa*. *Aldona Jankowska przedstawia* (w ramach Sceny OF). Poszerzenie oferty dla dorosłych nie oznacza zaniedbania najmłodszych entuzjastów Melpomeny. To z myślą o nich powstają dwa spektakle, które zobaczyć

będzie można na wiosnę: *Niezwykła przygoda Calineczki* według Hansa Christiana Andersena w reżyserii Ireneusza Maciejewskiego oraz *Baśń o rycerzu bez konia* Marty Gu- śniowskiej w reżyserii Janusza Ryla-Krystianowskiego. Oferta dla milusińskich to także konkursy, warsztaty, czynna w niedziele Czytelnia Teatralna oraz organizowana co roku Wielka Parada Smoków.

Najmłodszych widzów nie traci również z oczu, ogniskując jednak uwagę na dorosłym odbiorcy, prowadzony przez Jacka Stramę Teatr Ludowy, który na specjalnych seansach proponuje maluchom między innymi *Jasia i Małgosię*, *Królową śniegu*, *Pyłę na polskich drózkach*. Dodatkowo w piwnicach Ratusza na Rynku Głównym uruchomiona została Niedzielną Scena Familijna. Teatr Ludowy bowiem to nie tylko budynek na osiedlu Teatralnym (co ciekawe, osiedle zawdzięcza swą nazwę właśnie obecności Teatru Ludowego), lecz także działa- jąca od 1996 roku Scena pod Ratuszem, oferująca głównie repertuar o charakterze kome- diowo-kabaretowym. Wcze- śniej funkcjonował w tym miejscu Teatr Satyry Masz- karon. W najbliższym czasie Teatr Ludowy zaprasza na Dużą Scenę na dwie premie- ry: spektakl *Pół żartem, pół sercem*, inspirowany filmem Billy’ego Wildera z Marilyn Monroe, przygotowany przez Włodzimierza Nurkowskiego (premier 13 grudnia), oraz *Przedstawienie „Hamleta” we wsi Glucha Dolna* w reży- serii Tomasza Obary (premier 12 grudnia). Wśród nowości na Scenie pod Ratuszem wymienić warto przygotowywaną przez Mateusza Przełęckiego adaptację powieści Dubravki Ugresić *Stefcia Ćwiek w szponach życia* oraz *Skrzyńeczkę bez pudła* Wiesława Dymnego – widowisko w adaptacji i reżyserii Andrzeja Sadowskiego. Teatr Ludowy wiąże duże nadzieje z planowanym na czerwiec Międzynarodowym Festiwałem Teatrów Miast Postindustrialnych zatytułowanym *W sosie socu*. Jeżeli rada miasta przyzna przedsięwzięciu odpowiednie fundusze, dyrekcja teatru zamierza zaprosić do Krakowa Teatr Nowy z Łodzi z *Brygadą szlifierza Karhana* Vaška Kani, spek- taklem zrealizowanym przez Remigiusza Brzyka, Teatr Satyry z Petersburga, Teatr Studio z Berlina. Obok spektakli dla doros- łego i najmłodszego widza Teatr Ludowy podjął się również zakrojonej na szeroką skalę akcji edukacyjno-wychowawczej dla młodzieży. Od lat z powodzeniem funkcjonuje projekt pod hasłem *Terapia przez sztukę*. W tym roku ruszyły dwa kolejne przedsięwzięcia: *Ukryte skrzydła* oraz *Mobile School*. Od 2000 roku Teatr Ludowy jest również miejscem Festiwalu Radości i Uśmiechu „Lajkonik” – międzynarodowego festiwalu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Jednak Nowa Huta to nie tylko osiedle Teatralne i trzy sceny Teatru Ludowego: Duża, Nurt i Stolarnia. To także osiedle Szkolne i Łaźnia Nowa. Trudno zapomnieć o kultowym miej- scu, jakim była Łaźnia na krakowskim Kazimierzu (obecnie

Teatr Groteski

A. Wojnar

przy ul. Paulińskiej 28 mieści się klub artystyczny Face2Face, użyczający sceny prowadzonemu przez Monikę Kufel i Anę Nowicką teatru Barakah). W 2004 roku artyści Łaźni, zmuszeni opuścić dawną siedzibę, przewędrowali właśnie do Nowej Huty, by w starych warsztatach Zespołu Szkół Elektrycznych zainaugurować działalność Łaźni Nowej. Gigantyczne przestrzenie – 4500 metrów kwadratowych, surowy klimat stanowią niemałe

wyzwanie, ale i inspirację dla twórców. Koncerty, wystawy, pokazy filmowe i multimedialne, spotkania, warsztaty, programy edukacyjne, takie, jak na przykład projekt Edukator, to jedynie część działalności, której podstawę stanowią spektakle. W repertuarze Łaźni znalazły się do tej pory przedstawienia przygotowane między innymi przez Pawła Kamzę, Piotra Waligórskiego, Pawła Passiniego, Bartosza Szydłowskiego, Jacka Papisa. Na grudzień zaplanowano dwie premiery: Przemysław Wojcieszka i w jego reżyserii *Nastala ciemność, a on nie przyszedł do nich* oraz *Siddharthy* według Hermana Hessego w adaptacji i reżyserii Pawła Passiniego. W lutym zobaczyć będzie można *Supernową* w reżyserii Marcina Wierchowskiego, a w marcu *Prywaciarzy* wyreżyserowanych przez Giovanniego Castellanosę (spektakl opowiada autentyczne historie prywatnych przedsiębiorców, którzy próbowali swych sił w czasach głębokiej komuny). Obok stałego repertuaru Łaźnia, stawiając niejednokrotnie na współpracy z lokalną społecznością, angażuje się w przedsięwzięcia wychodzące poza mury postindustrialnych hal. Wyjątkowym wydarzeniem mają być obchody 60-lecia Nowej Huty, w które teatr zamierza się w sposób szczególny zaangażować.

Kierowana przez Bartosza Szydłowskiego Łaźnia to również festiwal. Transpozycje (kolejna odsłona ma zostać poświęcona twórczości Thomasa Bernharda), El-Dorado, Wyspiański Wyzwała, Slamdance on the Road przyciągnęły do Nowej Huty tłumy. Najbardziej znany – Genius Loci – wystartował w tym roku po raz siódmy, pod hasłem *Children of the revolution*. Obok spektakli polskich twórców: Jana Klaty, Natalii Korczakowskiej, Pawła Łysaka, Krzysztofa Kopki, Pawła Szkotka, zaprezentowano dwa spektakle meksykańskie: *Szary automobil* oraz *Potwory i cuda* (reżyseria Klaudio Valdés Kuri). Chcąc dowiedzieć się czegoś więcej o działalności Łaźni, warto sięgnąć do wydawanego przez teatr miesięcznika „Lodołamacz”.

Dyrektor nowohuckiej Łaźni wziął na siebie w tym roku dodatkowo odpowiedzialność za debiutujący pod szyldem programu *6 Zmysłów* festiwal Boska Komedia. *6 Zmysłów* to projekt mający na celu połączenie krakowskich wydarzeń kulturalnych pod jednym wspólnym szyldem. Działanie takie ma zapewnić przedsięwzięciu łatwiejsze pozyskanie sponsorów oraz ułatwić promocję. Boska Komedia ma być kolejnym ogniwem łańcucha, w skład którego

weszły już takie wydarzenia, jak Festiwal Misteria Paschalia, Krakowskie Noce (Muzeów, Jazzu, Cracovia Sacra, Teatrów), Festiwal Sacrum-Profanum, Festiwal Muzyki Polskiej, Festiwal Dedykacje, Cracow Screen, Festiwal Off Kamera, Miesiąc Fotografii w Krakowie (a od 2009 roku Art Boom). Od 5 do 13 grudnia zaplanowano nie tylko rozstrzygnięcie konkursu o niezwykle atrakcyjną finansowo Teatralną Nagrodę Miasta Krakowa, lecz także cykl spotkań z intelektualnymi autorytetami współczesnego świata. Organizatorzy festiwalu – Krakowskie Biuro Festiwalowe – zapowiadają

obok tradycyjnych wykładów otwarte seminaria, a także nietypową promocję wydarzenia – teledyktami z wyświetlanymi wykładami, plakaty z urywkami wystąpień. Swój udział w wydarzeniu potwierdził Jean-Luc Marion. Prawdziwą uczcą dla teatromanów mają być pokazywane podczas festiwalu spektakle. Z polskich przedstawień zobaczyć będzie można

Factory 2 Krystiana Lupy, *Reportaż o końcu świata* Wierszalina, *Odpozywanie* Pawła Passiniego, *Wesele* Anny Augustynowicz, *Odprawę posłów greckich* Michała Zadary, które skonfrontowane zostaną z indyjskim spektaklem *Manganiyar* oraz kolumbijskim projektem *Tęsknię za Alpami*. Republikę Południowej Afryki reprezentować będzie Narodowy Teatr z Johannesburga z *Interracial*, a Iran – wyreżyserowane przez Amira Rezę Koohestaniego przedstawienie *Kwartet: podróż na północ*. Dodatkową atrakcją stanowić ma nocne teatralne odkrywanie Nowej Huty. Festiwal

zakończy Noc Suficka.

Można się jedynie zastanawiać, czy najnowsza propozycja Krakowskiego Biura Festiwalowego stanie się konkurencją dla Reminiscencji – festiwalu, którego XXXIV edycja ruszy w kwietniu 2009 roku. Przez długi czas Reminiscencje stały samotnie na straży teatralnego eksperymentu. W momencie,

Ósmy dzień tygodnia według Marka Hlaski w adaptacji i reżyserii Armina Petrasa. Obsada: Ojciec – Ryszard Łukowski, Matka – Aldona Grochal, Agnieszka – Barbara Wysocka (PWST), Piotr – Krzysztof Zarzecki, Grzegorz – Andrzej Rozmus, Mężczyzna, Kelner – Szymon Kuśmider, Dziewczyna – Marta Ojrzysińska, Monter; Robotnik – Adam Nawojczyk. Premiera spektaklu odbyła się 29 października 2005 r. na Scenie Kameralnej Starego Teatru

Eugène Ionesco, *Król umiera, czyli ceremonie* w reżyserii Piotra Cieplaka. Obsada: Berenger – Jerzy Trela, *Królowa Małgorzata* – Anna Polony, *Królowa Maria* – Anna Dymna, *Lekarz* – Jacek Romanowski, *Julia* – Dorota Segda, *Strażnik* – Zbigniew Kosowski. Premiera spektaklu odbyła się 29 listopada 2008 r. na Dużej Scenie Starego Teatru

kiedy teatry z tradycjami udostępniły swoje sceny młodym drapieżnym twórcom, problem zaczęła sprawiać kwestia ustalenia sztywnych granic pomiędzy teatrem repertuarowym a tym, co zwykle się nazywało offem. Właśnie dlatego w 2002 roku organizatorzy festiwalu zdecydowali się na zmianę nazwy projektu, rezygnując z dookreślenia imprezy jako alternatywnej (wcześniej festiwal nosił nazwę Festiwal Teatrów Alternatywnych). Jednocześnie projekt zyskał nową formułę związaną z nadaniem kolejnym edycjom tematów przewodnich. I tak odbyły się już Reminiscencje zatytułowane: Teatralne Dni Kobiet, Obywatel Teatr, Trzy Dekady Teatru, Reality < = > Fiction, Postpolis. Spotkania, relacje/NARRACJE/granice. W tym roku organizatorzy zamierzają skupić się przede wszystkim na teatrach oraz artystach, których wyróżnia działalność interdyscyplinarna. Wśród zaproszonych twórców znaleźli się między innymi belgijski teatr Needcompany, prowadzony przez Jana Lauwersa, gandawski teatr Victoria, brytyjski Forced Entertainment.

Baczone przesłedzenie planów repertuarowych poszczególnych scen wskazuje, że siłą napędową krakowskiej Mel-

pomeny stały się festiwale. Zakorzenione w krakowskim pejzażu teatralnym imprezy zyskują konkurencję raczkujących projektów, a teatry, stowarzyszenia, grupy prześcigają się w ich organizacji. To właśnie festiwale (pojęcie zresztą należy rozumieć niezwykle szeroko) decydują niejednokrotnie o wizji całego sezonu, stanowią zarzewie tak niezbędnego dla sztuki fermentu artystycznego, przyciągają do Krakowa uznanych polskich i zagranicznych artystów, dają szansę debiutantom.

Niejednokrotnie chodzi też o wzmocnienie polityki kulturalnej miasta. Wydaje się, że taki cel, oprócz artystycznych aspektów, przyświeca organizatorom nowego projektu muzycznego Opera Rara. Inaugurację cyklu oper zaplanowano na 23 stycznia. W gmachu Filharmonii Krakowskiej pojawią się artyści zespołu Opera Galante pod kierownictwem Fabia Biondiego z udziałem takich gwiazd, jak Roberta Invernizzi czy Philippe Jaroussky. Artyści zaprezentują koncertową wersję opery *Ercole su'l Termodonte* Antonia Vivaldiego. W czerwcu odbędzie się polska premiera *Le Bourgeois Gentilhomme* Jeana-Baptisty Lully'ego i Moliera w wykonaniu zespołu

TEATRY DRAMATYCZNE, LALKOWE, MUZYCZNE, TAŃCA I RUCHU, GRUPY TEATRALNE:

- a&a&a zespół teatralny Stowarzyszenia Mandala, kierownik artystyczny Andrzej Sadowski
- Aktorzy Teatru Cricot 2, kierownik artystyczny Andrzej Welmiński
- Art Color Balet, Rynek Główny 34, dyrektor artystyczny Agnieszka Glińska
- Balet Dworski Cracovia Danza, dyrektor artystyczny Romana Maciuk-Angel
- Balet Form Nowoczesnych AGH, kierownik artystyczny Jerzy Birczyński
- Białoprądnicki Teatr Ogrodowy
- Eloë Theatre of Noise, kierownik artystyczny Jakub Palacz
- Formacja Chatelet, kierownik artystyczny Askaniusz Patynka
- Grupa Rafała Kmity
- Kabaret Miejski Loch Camelot, ul. św. Tomasza 17, dyrektor naczelny Kazimierz Madej
- Kabaret pod Wyrwigroszem
- Krakowski Teatr Tańca (GRUPAboSo), kierownik i choreograf Eryk Makohon
- Teatr Psychodelii Absolutnej, kierownik artystyczny Bartłomiej Piotrkowski
- Scena Kalejdoskop, dyrektor artystyczny Piotr Kulczyk
- Stowarzyszenie Teatr Atelier, prezes Marek Kalita
- Stowarzyszenie Teatr Dialog, prezes Tomasz Piasecki
- Stowarzyszenie Teatr Mumerus, prezes Wiesław Hołdys
- Stowarzyszenie Teatr Zenkami, prezes Katarzyna Bazarnik
- Studio Tańca współczesnego EST – Iwona Olszowska
- Studio Teatralne Scena „i” – Młodzieżowy Dom Kultury im. Andrzeja Bursy, os. Tysiąclecia 15, dyrektor artystyczny Joanna Rudkowska
- Studio Teatralne Uniwersytetu Jagiellońskiego, Grupa Teatralna „Om”
- Teatr Akne, kierownik artystyczny Zofia Kalińska
- Teatr Brakah, dyrektor artystyczny Ana Nowicka
- Teatr Bezdomny Lidii Wilk
- Teatr Cocktail, dyrektor naczelny Irina Afanasjewa
- Teatrzyk „Dzieci Kazimierza”, Jolanta Gadaczek-Nowak
- Teatr Figur, dyrektor artystyczny Dagmara Żabska
- Teatr Gestu i Ruchu, kierownik artystyczny Marta Pietruszka
- Teatr Hagiograf, kierownik Izabela Drobotowicz-Orkisz
- Teatr Lalki i Aktora „Parawan”, kierownik artystyczny Antoni Mleczeko
- Teatr Mist, dyrektor naczelny Stanisław Micho
- Teatr Piosenki Francuskiej, dyrektor naczelny Janusz Zbiegieł
- Teatr Profilaktyczny im. Marka Kotańskiego, dyrektor artystyczny Adam Rynkiewicz
- Teatr Proscenium, dyrektor artystyczny Ziuta Zającówna
- Teatr Stygmator, kierownik artystyczny Violetta Zygmunt
- Teatr Tańca DF, dyrektor artystyczny Katarzyna Skawińska
- Teatr Tradycyjny – Dagmara Foniok, Tadeusz Hankiewicz
- Teatr Trochę Inny, dyrektor naczelny Rachela Molicka
- Teatr Wagabunda
- Teatr Współczesny w Krakowie, dyrektor naczelny Bartosz Jarzymowski
- Centrum Sztuki Współczesnej „Solvay”, ul. Zakopiańska 62
- Stowarzyszenie Folklorystyczne Teatr Regionalny, ul. Karmelicka 34/2
- Teatr Słowa i Tańca JK
- Teatr Bazarnik

Le Poeme Harmonique (spektakl został przygotowany dla paryskiej Opéry Comique). W październiku wystąpi ponownie Opera Galante z *Agrippiną* George'a Friedricha Händla, a w grudniu operę Händla *Rinaldo* przedstawi Accademia Bizantina.

Jednym z większych wydarzeń sezonu 2008/2009 ma być otwarcie nowego gmachu Opéry. Mimo że od września w pachnącym jeszcze farbą budynku przy ul. Lubicz 48 na scenie Na Antresoli oglądać można wyreżyserowaną przez Włodzimierza Nurkowskiego operę dla dzieci *Pan Marimba*, to oficjalne otwarcie gmachu ma nastąpić podczas uroczystej premiery *Diablów z Loudun* Krzysztofa Pendereckiego przygotowanej przez Laco Adamika pod kierownictwem muzycznym Andrzeja Starszyńskiego ze scenografią Barbary Kędzierskiej. Do końca stycznia 2009 roku opera będzie jeszcze korzystać ze sceny przy placu św. Ducha, między innymi wznawiając w koprodukcji z Teatrem im. Słowackiego *Pastoralkę* Leona Schillera – spektakl wyreżyserowany w 2007 roku przez Laco Adamika. Na luty zaplanowano kolejną premierę w nowym gmachu. *Don Giovanniego* Wolfganga Amadeusza Mozarta przygotowuje Michał Znaniecki – odpowiedzialny za reżyserię, scenografię i kostiumy – oraz Łukasz Borowicz – kierownictwo muzyczne. W tytułowej roli wystąpi Mariusz Kwiecień. W kwietniu zobaczyć będzie można premierę *Cesarza Atlantydy* opéry Victora Ullmana. W projekcie wezmą udział laureaci i uczestnicy konkursów imienia Ady Sari organizowanych w ramach Festiwalu im. Ady Sari. Ukoronowaniem sezonu ma być przygotowywany, jak co roku, Letni Festiwal Opéry

Krakowskiej. Już po raz trzynasty w ramach imprezy będzie można oglądać najciekawsze przedstawienia krakowskiej sceny operowej, w tym specjalnie przygotowywany na tę okazję plenerowy spektakl *Madame Butterfly* Pucciniego w reżyserii Waldemara Zawodzińskiego.

Czy 300 metrów kwadratowych sceny, 120 metrów kwadratowych dla orkiestry, nowoczesne wyposażenie przełoży się na jakość proponowanych wydarzeń? Czy swoje miejsce znajdą tu artyści światowego formatu? Czy obok spektakli operowych i baletowych przy ul. Lubicz zagości również musical? Czy uda się na tyle zainteresować przedsięwzięciami opéry, że 760 foteli zapełni się podczas kolejnych wieczorów? Na razie więcej tu pytań niż odpowiedzi oraz wielkie nadzieje.

Niemożliwym jest skreślenie na paru stronach dokładnej teatralnej mapy Krakowa – planu, który pozwoliłby swobodnie poruszać się pomiędzy przedstawieniami proponowanymi przez doświadczonych aktorów Starego Teatru czy Teatru im. Słowackiego a spektaklami dyplomowymi adeptów sztuki teatralnej pokazywanymi na deskach PWST, pomiędzy repertuarowymi scenami a grupami amatorskimi, zorientować się w gąszczu propozycji festiwalowych. Niniejszy artykuł niech będzie przyczynkiem do stworzenia takiego właśnie przewodnika.

Agnieszka Narębska

¹ Wywiad z Krzysztofem Orzechowskim przeprowadzony przez Igę Dzieciuchowicz, *Wybieram „teatr środka”*, „Gazeta Wyborcza”, 2 września 2008, nr 208.

FESTIWALE – SEZON 2008/2009

- Ars Cameralis. Letni Festiwal Opéry Kameralnej – Krakowska Opera Kameralna
- Boska Komedia – Krakowskie Biuro Festiwalowe
- Dramat Narodów (2009) – Międzynarodowe Sezony Teatralne i Baletowe
- El-Dorado – Łaźnia Nowa
- Festiwal Dedykacje – Międzynarodowe Sezony Teatralne i Baletowe
- Festiwal Europa – sztuka bez granic – Teatr Nowy
- Festiwal Kultury Żydowskiej – Stowarzyszenie Festiwal Kultury Żydowskiej
- Festiwal Małych Form Teatralnych – Bagatela
- Festiwal Muzyczny Barbakan – Fundacja „Rośnij Zdrowo”, Impresariat Artystyczny – Sinfonia, Agencja Artystyczna Presto
- Festiwal Radości i Uśmiechu „Lajkonik” – Teatr Ludowy
- Festiwal Teatrów dla Dzieci – Nowohuckie Centrum Kultury
- Festiwal Tańców Dworskich Cracovia Danza
- Festiwal Teatrów Uniwersyteckich w Języku Francuskim FITUF – Instytut Francuski w Krakowie, Akademia Pedagogiczna, teatr l'Entr'Acte
- Genius Loci – Łaźnia Nowa
- Krakowska Noc Teatrów – Krakowskie Biuro Festiwalowe
- Krakowskie Reminiscencje Teatralne – Stowarzyszenie Rotunda – Krakowskie Reminiscencje Teatralne
- Krakowskie Spotkania BaletOFFowe – Nowohuckie Centrum Kultury
- Krakowska Wiosna Baletowa – Krakowska Fundacja Sztuki Baletowej
- Lato Teatralne Stowarzyszenia Dialog – Stowarzyszenie Dialog
- Letni festiwal Opéry Krakowskiej – Opera Krakowska
- Międzynarodowy Festiwal Teatrów Miast Postindustrialnych *W sosie socu* – Teatr Ludowy
- Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych – Teatr KTO
- Misteria Paschalia – Krakowskie Biuro Festiwalowe
- Młoda Scena Letnia – Teatr Nowy
- Ogólnopolski Festiwal Twórczości Teatralno-Muzycznej Osób Niepełnosprawnych „Albertiana” – Fundacja im. Brata Alberta, Fundacja „Mimo wszystko”.
- Opera Rara – Krakowskie Biuro Festiwalowe
- Przegląd Teatrów Jednego Aktora – Śródmiejski Ośrodek Kultury, Krakowski Teatr Faktu Niny Repetowskiej
- re_kreacje – Ibsen – Teatr Nowy
- re_wizje – Narodowy Stary Teatr
- Sacrum-Profanum – Krakowskie Biuro Festiwalowe
- Transpozycje – Łaźnia Nowa
- Zderzenia Teatralne. Ogólnopolski Przegląd Teatrów Amatorskich – Komisja Kultury Samorządu Studentów UJ